

Position Paper CJIB - Rondetafelgesprek 'De overheid als schuldeiser'

Naar schatting hebben bijna 1 op de 10 huishoudens in Nederland te maken met problematische schulden of een groot risico daarop. De impact is groot voor deze 1,4 miljoen schuldenaren, de schuldeisers en voor de maatschappij. Het kabinet heeft de aanpak van schuldenproblematiek benoemd als prioriteit. En daarmee is het vanzelfsprekend ook een prioriteit voor maatschappelijke organisaties, gemeenten en uitvoeringsorganisaties, waaronder het CJIB.

Het CJIB is als uitvoeringorganisatie van het ministerie van Justitie en Veiligheid onder andere belast met de inning van boetes. Het CJIB zorgt voor de uitvoering van een geloofwaardige en maatschappelijk verantwoorde sanctietoepassing. De afgelopen jaren zijn er meerdere maatregelen getroffen bij het CJIB om de situatie van mensen met problematische schulden te verbeteren. Voorbeelden daarvan zijn de mogelijkheid om te betalen in termijnen, het verruimde betalingsregelingenbeleid, de vernieuwing van de website en aangepaste boetebeschikking. Daarnaast werkt het CJIB nauw samen met maatschappelijke organisaties, gemeenten en andere uitvoeringsorganisaties. Stappen die bijdragen aan maatschappelijk verantwoorde inning en incasso en die passen bij de in 2014 opgestelde visie op Rijkincasso.

In de Rijksincassovisie geeft het kabinet aan toe willen naar een proces van Rijksincasso dat de burger centraal stelt en dat werkt vanuit het bewustzijn dat een burger slechts één afloscapaciteit heeft. Dit vergt (1) transparantie richting de burger, (2) afstemming tussen de verschillende incasserende organisaties en (3) ruimte voor maatwerk waar nodig, alsmede aandacht voor het (4) voorkomen van onnodige verhogingen van de schuldenlast door het gevolgde Rijksincassoproces.

Transparantie: helderheid over de procedure

Verschillen in de processen bij overheidspartijen vragen om duidelijkheid richting de burger. Daarom moet ieder afzonderlijk incassotraject transparant zijn voor de schuldenaar, het moet duidelijk zijn in welk stadium van incasso vorderingen zich bevinden en een schuldenaar moet een totaalplaatje kunnen krijgen.

Invulling door het CJIB

- De uitvoering van sancties, waaronder boetes, draagt bij aan een veilige en rechtvaardige samenleving. Iedere boete moet om die reden dan ook worden betaald. De laatste jaren hebben we de manier waarop we hier invulling aan geven aangepast, door in te zetten op maatschappelijk verantwoorde inning en incasso.
- Zo hebben we gewerkt aan de modernisering van de dienstverlening. Belangrijke uitgangspunten daarbij zijn toegankelijkheid en begrijpelijkheid. In 2017 zijn de website en de vorm van de boetebeschikking vernieuwd.
- De boetebeschikking is overzichtelijker ingedeeld en het taalgebruik/taalniveau is aangepast. Hierdoor is het voor burgers duidelijk op welke manier kan worden betaald, wat de gevolgen zijn indien er niet wordt betaald en wordt de mogelijkheid van betalen in termijnen aangeboden.
- Daarnaast is het Digitaal loket geopend en uitgebreid met functionaliteiten zoals de mogelijkheid om flitsfoto's in te zien, met iDEAL te betalen, een betalingsregeling aan te vragen en een overzicht openstaande zaken op te vragen.

Afstemming Rijksoverheid

Elke burger beschikt in beginsel slechts over één afloscapaciteit. Daarom is het nodig dat de verschillende incasserende instanties signalen organiseren die een indicatie geven van de aflosmogelijkheden van schuldenaren. Dit kan bijvoorbeeld door koppeling van incassotrajecten, door aansluiting te zoeken bij het beslagregister of contact te zoeken met de schuldenaar.

Invulling door het CJIB

- Om meer persoonsgericht werken mogelijk te maken is het nodig om zicht te hebben op het totaal aan openstaande vorderingen. Incasserende partijen werken samen om dit te realiseren in de vorm van het project Clustering Rijksincasso. In dit traject worden vorderingen van aangesloten partijen vanaf de incassofase gebundeld bij het CJIB.
- Naast het feit dat dit voor partijen efficiëntievoordelen oplevert, kan de gerechtsdeurwaarder hierdoor ook het risico beperken op onderlinge doorkruising van incassotrajecten en rekening houden met de draagkracht van betrokkene. Anderzijds heeft de burger ook nog maar te

maken met één gerechtsdeurwaarder in plaats van verschillende gerechtsdeurwaarders ingezet door verschillende overheidsorganisaties.

- In Q4 2017 hebben we de aansluitingen van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) en de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) gerealiseerd en in Q1 2018 de aansluiting van het Centraal Administratie Kantoor (CAK). Het UWV zal in de toekomst worden aangesloten.
- Om in breder verband afstemming te zoeken en een beter beeld van de aflosmogelijkheden van een schuldenaar te verkrijgen heeft het kabinet het streven uitgesproken om overheidsorganisaties te laten aansluiten op het beslagregister. Dit kan helpen bij het respecteren van de beslagvrije voet, omdat kan worden ingezien welke derdenbeslagen gerechtsdeurwaarders hebben gelegd op periodieke betalingen.
- Het CJIB is goed aangesloten op het traject van de verbreding van het beslagregister, wat zal uitmonden in de daadwerkelijke aansluiting van overheidsorganisaties.

Maatwerk waar nodig

Ondanks transparantie en helderheid over de procedure en afstemming binnen de (Rijks)overheid, bestaat de mogelijkheid dat mensen in een situatie komen waarin het nodig is om de incasso op de situatie van de betrokkene af te stemmen. We moeten daarom ontvankelijk zijn voor signalen van 'niet-kunners' en samenwerken met gemeentelijke schuldhulpverlening.

Invulling door het CJIB

- Het CJIB biedt de mogelijkheid om boetes vanaf €225,- in termijnen te betalen. Deze mogelijkheid staat op de boete vermeld en kan ook via het Digitaal loket worden aangevraagd.
- Het kabinet is voornemens om de ondergrens voor betalingsregelingen per 1 januari 2019 te verlagen naar €75.
- Het breed moratorium is ingevoerd bij het CJIB. Deze afkoelingsperiode voor schuldenaren geeft zes maanden incassopauze, zodat overzicht kan worden gecreëerd.
- Het CJIB werkt mee aan schuldhulpverleningstrajecten, zoals MSNP en WSNP trajecten. Indien een schuldenaar het traject positief doorloopt kan hij of zij na drie jaar schuldenvrij zijn. Vanwege de aard van de schulden, boetes, geldt dit alleen ten aanzien van de restschuld bij Wahv boetes en op het moment dat niet opnieuw boetes zijn ontstaan.
- Het CJIB heeft een convenant met de NVVK en werkt mee met regelingen van bewindvoerders die lid zijn van de Beroepsvereniging Bewindvoerders WSNP (BBW) of de Branchevereniging Professionele Bewindvoerders en Inkomensbeheerders (BPBI).

Voorkomen (onnodige) schuldoploop

Een goede Rijksincasso voorkomt extra incassokosten en daarmee een schuldophogend effect. Daarom moeten incasserende instanties, voorafgaand aan een incassohandeling, afwegen of dit opportuun is en ook eventueel ingeschakelde derden de mogelijkheid van eenzelfde afweging te bieden. Daarvoor moet een structuur worden ingericht waarmee een beeld ontstaat in hoeverre de aflosmogelijkheden van de schuldenaar reeds worden gebruikt.

Invulling door het CJIB

- De eerder genoemde, verruimde mogelijkheden voor betalingsregelingen, voorkomen onnodige schuldenophoging. Door aan de voorkant meer tijd en ruimte te geven voorkomen we de onnodige doorstroom naar duurdere vervolgstappen.
- Het CJIB heeft een pilot telefonische incasso, waarbij contact wordt gezocht met burgers waarvan we verwachten dat deze wel kunnen betalen. Deze burger wordt benaderd voordat het incassotraject start en wordt geattendeerd op de mogelijkheid om alsnog te betalen.

Tot slot

Er is veel veranderd om te komen tot een meer maatschappelijk verantwoorde inning en incasso. Wij blijven stappen zetten om verder invulling te geven aan visie van het kabinet op de brede schuldenaanpak. Tot slot bevelen we aan om een tweetal onderwerpen nader te verkennen.

1. Privacy versus informatie-uitwisseling. Onze eigen processen zijn de afgelopen jaren sterk verbeterd. Daarom zoeken we de oplossingen steeds meer in preventie en vroegsignalering. Om hier vorm aan te geven moeten organisaties informatie delen. Op dit moment is de privacywetgeving daarin een belemmerende factor.
2. Aansluiting bij de doelgroep. Er worden veel digitale oplossingen bedacht voor het creëren van overzicht ten aanzien van de financiële situatie van burgers. In hoeverre sluiten deze oplossingen aan bij de (wensen van de) doelgroep. Een doelgroep waarin laaggeletterd en niet-digivaardigheid veel voorkomen.